

ỦY BAN NHÂN DÂN
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

TÓM TẮT BÁO CÁO

PHÂN TÍCH TÌNH HÌNH TRẺ EM THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH NĂM 2017

THÁNG 11 NĂM 2017

PHÂN TÍCH TÌNH HÌNH TRẺ EM

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH NĂM 2017

Xây dựng Thành phố Thân thiện với Trẻ em đầu tiên của Việt Nam - Thành phố Hồ Chí Minh

Tháng 9 năm 2015, Ủy ban Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh phối hợp với UNICEF đã cam kết xây dựng “Thành phố Thân thiện với Trẻ em” đầu tiên của Việt Nam tại một hội nghị bàn tròn cấp cao. Thành phố Hồ Chí Minh, một trong những thành phố tăng trưởng nhanh nhất châu Á, sẽ trở thành thành phố kiểu mẫu trong khu vực, nơi mọi trẻ em đều có một khởi đầu công bằng, và có cơ hội sống và phát triển tốt trong một môi trường an toàn; đó là tầm nhìn.

Phân tích tình hình Trẻ em ở Thành phố Hồ Chí Minh là một phân tích dựa trên quyền, cung cấp bằng chứng về thực trạng, xu hướng và tình hình chung của trẻ em ở Thành phố Hồ Chí Minh; phân tích này chỉ ra một loạt các ưu tiên, hành động và sự cần thiết bổ sung thêm nguồn lực để đẩy nhanh tiến độ thực hiện các Mục tiêu Phát triển Bền vững (SDGs) và đạt được phúc lợi cho trẻ em. Tiếng nói và ý kiến của trẻ em được đưa vào phân tích này, và phân tích này có sự tham gia rộng rãi của nhiều cơ quan ban ngành các cấp từ phía Chính phủ, các tổ chức cộng đồng, tổ chức của thanh niên, các học viện, tổ chức xã hội và cộng đồng doanh nghiệp.

Phân tích này là một phần quan trọng trong việc xây dựng Thành phố Hồ Chí Minh trở thành một Thành phố Thân thiện với Trẻ em, “một hệ thống quản trị tốt ở địa phương nhằm thực hiện đầy đủ quyền trẻ em. Đó là một thành phố/cộng đồng nơi tiếng nói, nhu cầu, ưu tiên và quyền của trẻ em là một phần không thể tách rời của các chính sách, chương trình và quyết định công. Kết quả là: đó là một thành phố phù hợp với tất cả mọi người.”¹ Việc xây dựng một thành phố hình mẫu ở Thành phố Hồ Chí Minh sẽ đảm bảo rằng trẻ em là những chủ thể tích cực và tiếng nói và ý kiến của các em được cân nhắc và có ảnh hưởng tới các quá trình ra quyết định.

Mọi trẻ em – Khung phân tích

Khung phân tích này dựa trên Công ước Quốc tế về Quyền Trẻ em, tập trung vào “mọi trẻ em” ở Thành phố Hồ Chí Minh, với 4 trụ cột chiến lược: mọi trẻ em đều được sống và phát triển, mọi trẻ em đều được đi học, mọi trẻ em đều được bảo vệ, và mọi trẻ em đều được tham gia. Phân tích này xác định những thiếu hụt và chênh lệch giữa các cộng đồng ở Thành phố Hồ Chí Minh, trong bối cảnh đô thị, và cung cấp phân tích nguyên nhân toàn diện cho từng trụ cột, tập trung vào vai trò, trách nhiệm và khoảng trống năng lực của các cơ quan có trọng trách chính, và cuối cùng, đưa ra những khuyến nghị và ưu tiên để đẩy nhanh tiến độ thực hiện các Mục tiêu Phát triển Bền vững và thực hiện quyền trẻ em.

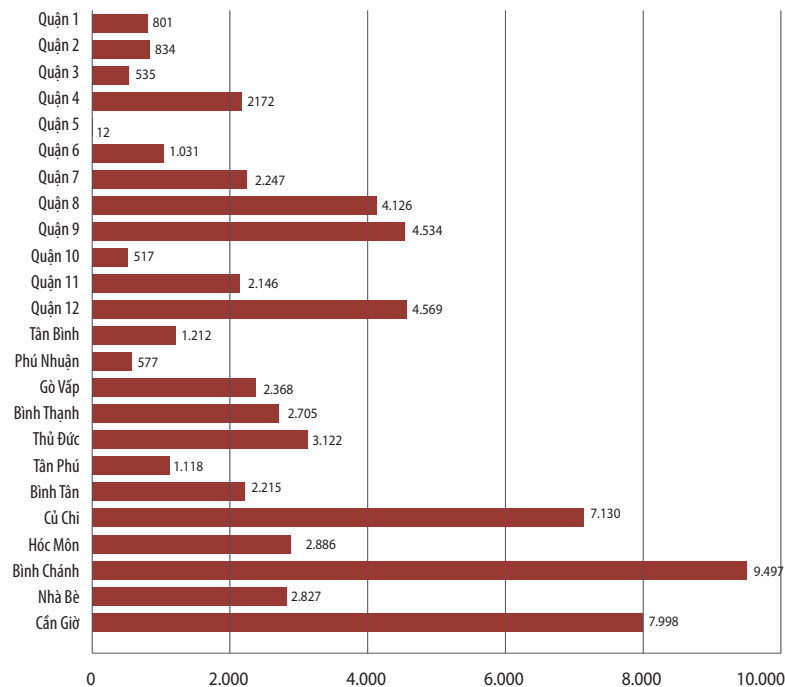
Phân tích bối cảnh trẻ em

Thành phố Hồ Chí Minh có 19 quận và 5 huyện. Trong số 13 triệu dân (80% sống ở khu vực nội thành) có 1,5 triệu là trẻ em 0-16 tuổi (năm 2017). Thành phố Hồ Chí Minh có mật độ dân số cao nhất ở Việt Nam: 3.809 người/km². Xấp xỉ 93,5% dân số là người Việt (Kinh), 5,8% người Hoa, và các dân tộc thiểu số khác như Khmer (0,34%) và Chăm (0,1%).ⁱⁱ

Thành phố Hồ Chí Minh là một trong những thành phố lớn nhất và phát triển nhanh nhất ở Châu Á và là trung tâm tài chính, công nghệ của Việt Nam. Tới cuối năm 2014, tổng sản phẩm quốc nội (GDP) của thành phố tăng 9,5%, với GDP theo đầu người đạt 5.428 USD và cuối năm 2016 và đạt mức thu nhập trung bìnhⁱⁱⁱ. Giảm nghèo trẻ em đa chiều là một ưu tiên của Việt Nam - số trẻ sống trong các hộ nghèo về thu nhập cao nhất tại huyện Bình Chánh, Cần Giờ và Củ Chi. Tuy đã có những thành tựu trong việc xây dựng các chính sách và chương trình nhạy cảm với trẻ em để giải quyết nghèo trẻ em, vẫn có nhiều bằng chứng cho thấy quá trình này diễn ra không đồng đều trên toàn quốc.

Di cư, Đô thị hóa và Biến đổi khí hậu: Tuy quá trình đô thị hóa nhanh chóng đã mang lại sự thịnh vượng và tăng trưởng kinh tế ở Thành phố Hồ Chí Minh, nhưng đồng thời Thành phố cũng đối mặt với những thách thức lớn có ảnh hưởng tới quyền trẻ em. Số lượng dân nhập cư tăng lên dẫn tới tăng lực lượng lao động và mở rộng kinh tế, kèm

Số trẻ thuộc các hộ nghèo ở các quận/huyện ở Thành phố Hồ Chí Minh (năm 2016)

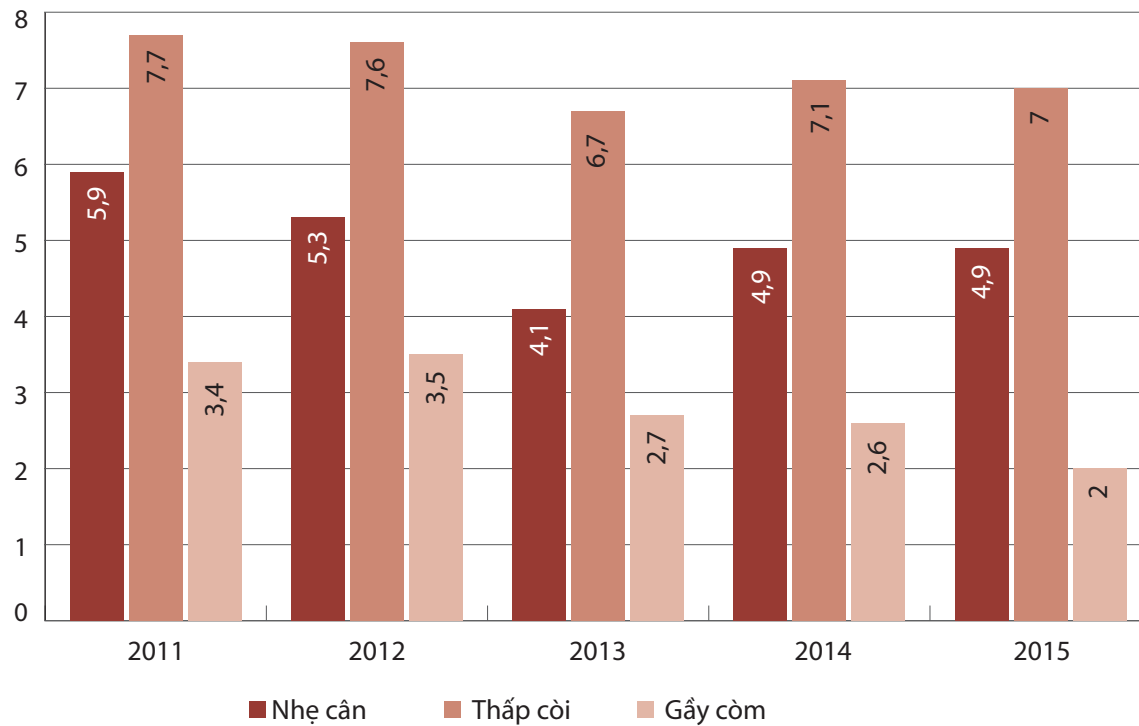

theo đó là những thách thức như phải đảm bảo điều chỉnh hệ thống đăng ký “hộ khẩu” để đáp ứng nhu cầu của các gia đình nhập cư và con cái họ, và để đảm bảo họ được tiếp cận công bằng các dịch vụ xã hội có chất lượng. Bên cạnh đó, trong những năm gần đây, các hiện tượng thời tiết thông thường và cực đoan như lũ lụt, hạn hán, bão nhiệt đới, đang ngày càng gia tăng, và dự kiến tình hình sẽ xấu đi trong thập kỷ tới, tác động tiêu cực tới cuộc sống của những trẻ em thiệt thòi và dễ bị tổn thương nhất.

Mọi trẻ em đều được sống và phát triển

Tình hình trẻ em ở Thành phố Hồ Chí Minh cho thấy các em đang gặp cả 2 vấn đề: thừa và thiếu dinh dưỡng, vấn đề này được đề cập đến như “gánh nặng kép” về dinh dưỡng trẻ em trong báo cáo khu vực ASEAN của UNICEF/WHO. Tỷ lệ thừa cân, béo phì của trẻ dưới 5 tuổi ở Thành phố Hồ Chí Minh đã tăng từ 9,6% vào năm 2011 lên 11% vào năm 2015^{iv}.

Dù tỷ lệ trẻ 0-5 tuổi từng được nuôi bằng sữa mẹ là 94,6% ở Thành phố Hồ Chí Minh, chỉ có 40,4% bà mẹ tiếp tục nuôi con bằng sữa mẹ sau 1 năm. Ngoài ra, số trường hợp trẻ vị thành niên mang thai được báo cáo đã tăng trong giai đoạn 2011-2015 và giảm nhẹ vào năm 2016.

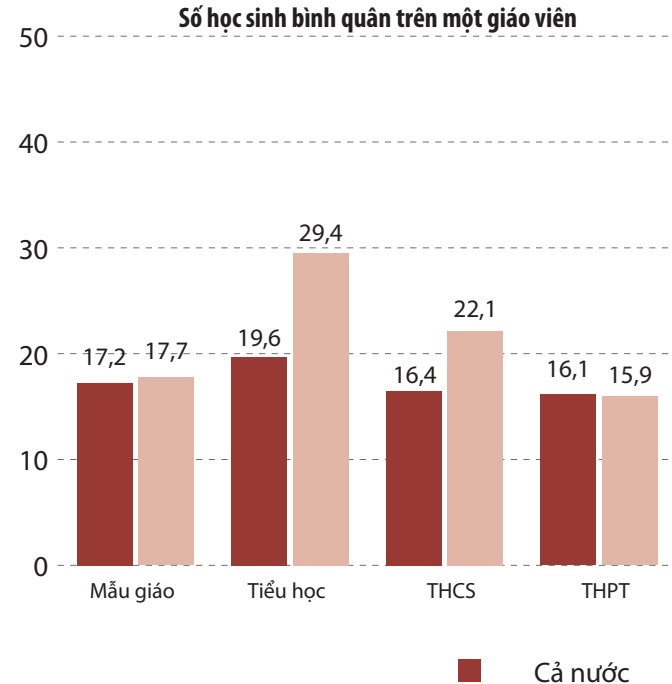
Tỷ lệ suy dinh dưỡng ở trẻ dưới 5 tuổi ở Thành phố Hồ Chí Minh (%)^v

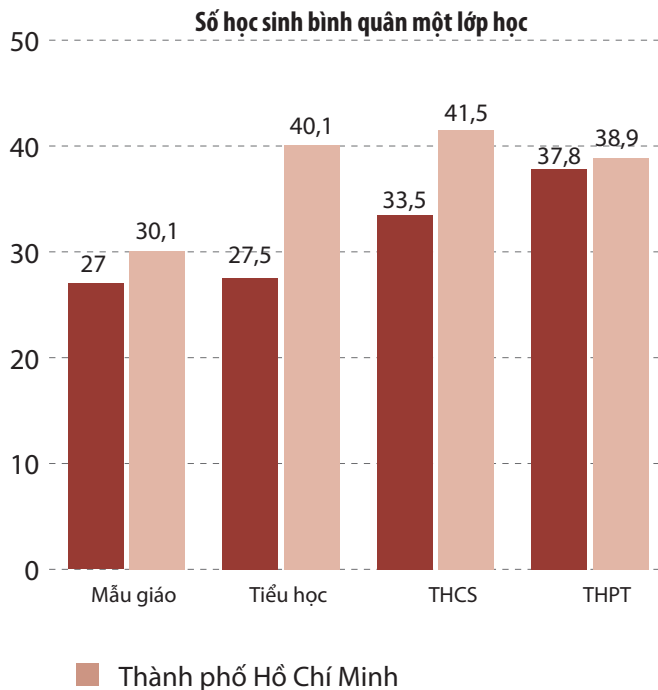
Tỷ lệ tử vong trẻ em đã giảm nhanh từ 8,2 phần nghìn vào năm 2011 xuống còn 6,3 phần nghìn vào năm 2012 và giữ ổn định ở mức 7,14 phần nghìn vào năm 2015, thấp hơn rất nhiều so với tỷ lệ toàn quốc là 22,1 phần nghìn. Nguyên nhân hàng đầu gây tử vong trẻ em dưới 5 tuổi trong cộng đồng là đuối nước. Dù số trẻ được phát hiện có HIV tại Thành phố Hồ Chí Minh nhìn chung đã giảm kể từ năm 2011, con số này đã tăng thêm 32 trẻ chỉ riêng trong năm 2015.^{vi}

Mọi trẻ em đều được đi học

Tỷ lệ đi học của trẻ 3-5 tuổi ở Thành phố Hồ Chí Minh tăng và đạt mức cao đỉnh điểm vào năm học 2011-2012 nhờ chương trình phổ cập giáo dục cho trẻ 5 tuổi. Tỷ số trẻ em trai mầm non so với gái là 54 trên 46, tỷ số này cao hơn tỷ số trẻ em trai so với gái khi sinh ở Thành phố Hồ Chí Minh^{vii}. Về chính sách phổ cập giáo dục mầm non cho trẻ 5 tuổi, chất lượng giáo dục tại khu vực tư là một quan ngại do nguồn nhân lực/trang thiết bị không hẳn đã đáp ứng các tiêu chuẩn mong đợi. Trẻ em nhập cư chiếm phần lớn trong tổng số trẻ em ngoài nhà trường ở độ tuổi 5 tuổi và tiểu học (lần lượt là 92% và 86,4%). Theo Tổng điều tra Dân số và Nhà ở năm 2009, số trẻ khuyết tật 5 tuổi ngoài nhà trường cao gần gấp 6 lần tỷ lệ này ở những trẻ không khuyết tật.^{viii}

Số học sinh bình quân trên một giáo viên và một lớp học, Thành phố Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh, 2015-2016^{ix}

Hơn nữa, tỷ lệ học sinh bình quân trên một giáo viên và sĩ số lớp trung bình ở các trường tiểu học và trung học cơ sở ở Thành phố Hồ Chí Minh cao hơn tỷ lệ và sĩ số trung bình toàn quốc.

Mọi trẻ em đều được bảo vệ

Trong số 1,5 triệu trẻ em trên toàn Thành phố (dưới 16 tuổi), có khoảng 16.054 em có hoàn cảnh đặc biệt^x. Đây là những trẻ mồ côi không nơi nương tựa, trẻ bị bỏ rơi, trẻ khuyết tật; trẻ em là nạn nhân của chất độc hóa học, trẻ em bị nhiễm HIV/AIDS, trẻ em phải làm việc nặng nhọc, nguy hiểm, độc hại, hoặc tiếp xúc với chất độc hại; trẻ là nạn nhân xâm hại tình dục, trẻ nghiện ma túy, và trẻ em vi phạm pháp luật.

Theo một kết quả khảo sát gần đây về bạo lực học đường, hơn 50% học sinh được phỏng vấn (trên tổng số 297 em) cho biết đã từng bị bắt nạt ở trường và hơn 80% các em cho biết đã từng chứng kiến bạn khác bị bắt nạt^{xi}. Xâm hại tình dục là hình thức phổ biến nhất trong số các hình thức bạo lực được tố giác với cơ quan công an tại Thành phố Hồ Chí Minh, chiếm khoảng 59%^{xii}.

Điều tra Quốc gia về Lao động trẻ em (năm 2012) đã ước tính có khoảng 1.754.000 lao động trẻ em từ 5-17 tuổi tham gia vào các công việc có ảnh hưởng tiêu cực đến sự phát triển thể chất và tâm lý của các em^{xiii}. Các kết quả nghiên cứu cho thấy mại dâm trẻ em độ tuổi 12-17 diễn ra ở Thành phố Hồ Chí Minh. Cả trẻ em trai và trẻ em gái đều được phát hiện là nạn nhân bị bóc lột tình dục, dù việc trẻ em gái tham gia lao động tình dục có thể nhận thấy rõ hơn. Thành phố Hồ Chí Minh liên tục được báo cáo là thành phố có số người chưa thành niên vi phạm pháp luật cao nhất ở Việt Nam.

Mọi trẻ em đều được tham gia

Theo một kết quả khảo sát định tính^{xiv} tiến hành để phục vụ báo cáo này, các bậc phụ huynh ở Thành phố Hồ Chí Minh không thấy được giá trị của việc để con cái mình tham gia vào các quyết định hàng ngày liên quan tới cuộc sống của chính các em. Thậm chí với các quyết định ảnh hưởng lớn tới cuộc sống trong gia đình, như di cư hoặc ly hôn, các bậc cha mẹ thường không hỏi ý kiến của con cái. Trong các cuộc thảo luận với học sinh ở trường, chưa đến một nửa số trẻ (21/45 em) nói rằng mình đã có cơ hội bày tỏ ý kiến với giáo viên ở trường.

Ở cấp cộng đồng, dù vẫn có các cơ chế và cơ hội nhất định cho trẻ tham gia, (như đề cập trong bảng dưới đây) khi tiến hành khảo sát đánh giá, trẻ em nói rằng các em ít biết về các cơ chế và cơ hội này, do vậy cần tăng cường những cơ chế này để đảm bảo trẻ tận dụng được các cơ hội đó để tham gia vào các quyết định chủ chốt có ảnh hưởng tới cuộc sống của các em.

“Mẹ hỏi cháu học cái này hay cái kia. Mẹ hỏi cháu muốn học gì, bố mẹ không có nhiều tiền nên nếu cháu muốn học nhiều hơn môn nào đó thì cháu nên học ở nhà. Bởi vì bố mẹ làm việc rất vất vả, cháu phải chấp nhận điều đó, gia đình cháu không có nhiều tiền.”

Lộ trình xây dựng Thành phố Thân thiện với Trẻ em

Các khuyến nghị của báo cáo này phù hợp với phương pháp tiếp cận Thành phố Thân thiện với Trẻ em và hướng tới thiết lập quan hệ hợp tác đa bên.

Mọi trẻ em đều được sống và phát triển:

- Nâng cao năng lực hệ thống y tế
- Nâng cao nhận thức và can thiệp để ứng phó với vấn đề suy dinh dưỡng và béo phì ở trẻ em
- Nâng cao nhận thức và can thiệp để tăng tỷ lệ nuôi con bằng sữa mẹ hoàn toàn trong sáu tháng đầu và cải thiện sức khỏe sinh sản vị thành niên
- rà soát các chính sách bảo hiểm xã hội đối với trẻ em nghèo và nhập cư
- Tăng cường truyền thông về tiêm chủng với trẻ em và phụ nữ
- Giảm nhẹ tác động của HIV/AIDS, gồm cả tăng cường phòng chống lây truyền từ mẹ sang con
- Giảm nhẹ tác động của biến đổi khí hậu đối với phúc lợi của trẻ em
- Tăng cường công tác nước sạch và vệ sinh trong trường học, nơi làm việc và cộng đồng
- Cải thiện công tác thu thập, quản lý dữ liệu và báo cáo

Mọi trẻ em đều được đi học:

- Cải thiện công tác quy hoạch, quản lý tài chính công và hoạch định chính sách
- Phát triển cơ sở hạ tầng trường lớp để đảm bảo giáo dục cho tất cả trẻ em, đặc biệt là trẻ em ngoài nhà trường trong các gia đình nhập cư và giáo dục hòa nhập cho trẻ khuyết tật
- Cải thiện công tác quản lý và phát triển nguồn nhân lực
- Cải thiện công tác thống kê giáo dục để có dữ liệu thống kê hoàn thiện hơn về các nhóm yếu thế
- Tăng cường điều phối, giám sát và đánh giá trong từng và giữa các cơ quan
- Tiếp tục thúc đẩy hỗ trợ giáo dục và đào tạo, ví dụ - đảm bảo giáo viên được tập huấn đầy đủ về hỗ trợ trẻ khuyết tật

Mọi trẻ em đều được bảo vệ:

- Xây dựng hệ thống bảo vệ trẻ em toàn diện trên toàn thành phố
- Tăng cường tư pháp cho trẻ em bằng cách tăng cường triển khai hỗ trợ dựa vào cộng đồng đối với người chưa thành niên vi phạm pháp luật
- Hỗ trợ để trẻ em và các gia đình tăng cường khả năng tự bảo vệ thông qua các hoạt động nâng cao nhận thức, can thiệp sớm ở cấp hộ gia đình, thông qua các biện pháp can thiệp lồng ghép để hỗ trợ trẻ em có nguy cơ và tiến hành tập huấn kỹ năng sống

Xây dựng “Thành phố Hồ Chí Minh thân thiện với trẻ em” là một cơ hội để biến tầm nhìn thành hiện thực, nơi quyền trẻ em được chuyển thành những hành động cụ thể và đo đếm được để đảm bảo mỗi trẻ em đều được trao cơ hội công bằng và như nhau trong cuộc sống. Để trở thành “Thành phố Thân thiện với Trẻ em” đầu tiên của Việt Nam thì Thành phố Hồ Chí Minh cần thực sự đầu tư cả về thời gian lẫn nguồn lực.

- Tăng cường phân bổ ngân sách cho công tác bảo vệ trẻ em bằng cách sử dụng số liệu phân tổ để cung cấp thông tin đầu vào cho các quá trình lập kế hoạch bảo vệ trẻ em của toàn thành phố

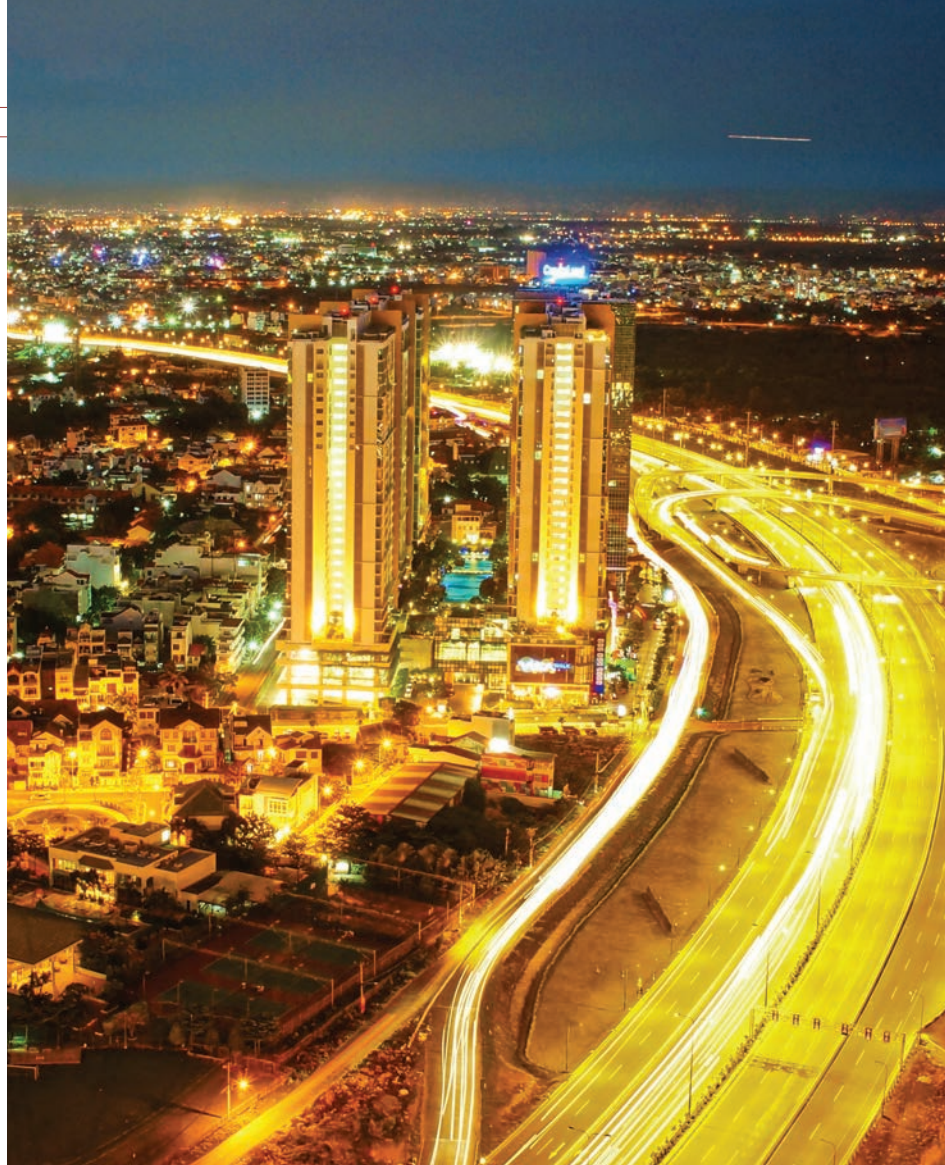
Mọi trẻ em đều được tham gia:

- Nâng cao năng lực của trẻ em để trẻ đảm nhận vai trò dẫn đầu trong các hoạt động và chương trình có ảnh hưởng trực tiếp tới cuộc sống của các em
- Nâng cao nhận thức và tăng cường hiểu biết chung giữa các thành viên gia đình
- Thúc đẩy sự tham gia của trẻ em trong trường học thông qua các diễn đàn, các hội đồng hoặc mạng lưới xã hội của học sinh
- Xây dựng các chương trình và hoạt động phù hợp tại cộng đồng để xác định trẻ em yếu thế, trẻ thiệt thòi và gia đình các em
- Thúc đẩy quan hệ hợp tác đối tác về sáng tạo, đổi mới với khối doanh nghiệp
- Cùng cố các cơ chế để đảm bảo các ưu tiên chính sách và ngân sách đáp lại nhu cầu của trẻ em.

NGUỒN THAM KHẢO:

- i. Bộ công cụ của UNICEF - Thành phố và Cộng đồng Thân thiện với Trẻ em cho các Ủy ban Quốc gia, UNICEF, tháng 2 năm 2017
- ii. Tổng cục Thống kê. (2015). Điều tra biến động dân số và kế hoạch hóa gia đình thời điểm 1/4/2015. Các kết quả chính.
- iii. Ủy ban Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh (2016) Báo cáo Kết quả thực hiện Kế hoạch Phát triển Kinh tế - Xã hội năm 2016
- iv. Số liệu thống kê của Sở Y tế, năm 2016
- v. Niên giám thống kê Thành phố Hồ Chí Minh năm 2015
- vi. Tổng cục Thống kê, Tỷ lệ tử vong trẻ em, <http://www.gso.gov.vn/>
- vii. <http://www.hochiminhcity.gov.vn/>
- viii. UNICEF và Bộ GD&ĐT: Phân tích tình hình trẻ em ngoài nhà trường ở Thành phố Hồ Chí Minh năm 2016
- ix. Trang web TCTK - <http://www.gso.gov.vn/>
- x. Số liệu thống kê của Sở Lao động – Thương binh và Xã hội Thành phố Hồ Chí Minh năm 2017

- xi. <http://www.ier.edu.vn/upload/product/ky-yeu-hoi-thao-thuc-trang-va-giai-phap-ngan-chan-bao-luc-hoc-duong-o-truong-pho-thong-405429389066.pdf> trang 185, 191.
- xii. BLĐTBXH, *Chỉ tiêu trẻ em Việt Nam, 2013-2014*
- xiii. ILO, Bộ LĐ-TBXH, TCTK, Việt Nam: *Điều tra quốc gia về Lao động trẻ em, năm 2012*
- xiv. *Khảo sát do ASSIST tiến hành cho giai đoạn 1 quá trình nghiên cứu phân tích tình hình trẻ em Thành phố Hồ Chí Minh*
- xv. *Báo cáo của Sở LĐ-TBXH: 10 năm triển khai Luật chăm sóc, bảo vệ trẻ em.*

UNICEF VIỆT NAM

Địa chỉ: Green One UN House, 304 Kim Mã, Ba Đình, Hà Nội
Điện thoại: (84 24) 3.850.0100, Fax: (84 24) 3.726.5520
Email: hanoi.registry@unicef.org, Web: www.unicef.org/vietnam

Đồng hành cùng chúng tôi:

- www.facebook.com/unicefvietnam
- www.youtube.com/unicefvietnam

Thông tin về UNICEF

UNICEF thúc đẩy các quyền và lợi ích của mọi trẻ em trong mọi hoạt động của mình. Cùng với các đối tác, chúng tôi có mặt tại 190 quốc gia và lãnh thổ nhằm biến các cam kết thành hành động cụ thể, tập trung nỗ lực đặc biệt vào việc tiếp cận những đối tượng trẻ em dễ bị tổn thương và thiệt thòi nhất, nhằm mang lại lợi ích cho mọi trẻ em trên toàn cầu.

ỦY BAN NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Địa chỉ liên hệ: 86 Lê Thánh Tôn, Quận 1, Thành phố Hồ Chí Minh
Điện thoại/Fax: (84-28) 3829 1054, **Fax:** (84-28) 3829 5675